

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2001/378

Karar Sayısı : 2004/13

Karar Günü : 11.2.2004

Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 24.05.2006 - 26177

İPTAL DAVASINI AÇAN : TBMM Anamuhalefet (Doğru Yol) Partisi Grubu adına Grup Başkanı Tansu ÇİLLER

İPTAL İSTEMİNİN KONUSU : 26.6.2001 günlü, 4692 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun'un 1. ve 2. maddelerinin Anayasa'nın 2., 9., 13., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

26.6.2001 günlü, 4692 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun'un 1. ve 2. maddeleri şöyledir:

1- “MADDE 1.- 2.9.1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 53 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kurumun, süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Kurum, söz konusu Kanunun uygulanmasında Maliye Bakanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır. Yetkilerin kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle tespit edilir. Kurum alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların çözülmesinde, alacaklı il müdürlüğünün bulunduğu yer iş mahkemesi yetkilidir. Yetkili iş mahkemesine başvurulması alacakların takip ve tahsilini durdurmaz.”

2- “MADDE 2.- 17.10.1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kurumun, süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Kurum, söz konusu Kanunun uygulanmasında Maliye Bakanlığı, diğer kamu kurum

ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır. Yetkilerin kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle tespit edilir. Kurum alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesinde, alacaklı il müdürlüğünün bulunduğu yer iş mahkemesi yetkilidir. Yetkili iş mahkemesine başvurulması alacakların takip ve tahsilini durdurmaz. Dava veya icra takibi açılmış olsa bile primlerin ödenmemiş kısmı için gecikme zammı tahsil olunur.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde Anayasa'nın 2., 9., 13., 36. ve 125. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Saima AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Ahmet AKYALÇIN ve Enis TUNGA'nın katılımlarıyla 12.9.2001 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin raporlar, dava dilekçesi ve ekleri, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Yasa'nın 1. Maddesinin İncelenmesi

Bu madde, dava açıldıktan sonra çıkarılan 24.7.2003 günlü, 4956 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun ve Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Yürürlükten Kaldırılması ve Bu Kanunlara Geçici Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun'un 27. maddesiyle değiştirildiğinden, konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

B- Yasa'nın 2. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kuruluş Yasası'na göre bir KİT olan kurumun alacaklarına 6183 sayılı Kanun rejiminin uygulanmasının alacağın mahiyeti ile bağdaşmadığı, takip ve tahsil usulünün bir yönüyle hak arama özgürlüğünün bir parçasını oluşturduğu, bu nedenle düzenlemenin yönetmelikle değil yasayla yapılması gerektiği, kolayca değiştirilebilen usul ve esasların borçlu hakları için Anayasa'ya aykırı olarak oluşturulan sınırlar olduğu, yasa ile bir kamu alacağı yaratıldığına göre, bununla ilgili anlaşmazlıkların idari yargıda çözümleneceği, hâlbuki, takipte kamusal, yargıda özel yargı usûllerini benimseyen bir anlayışın doğru olmadığı, “yetkili iş mahkemesine başvurulması alacaklarını takip ve tahsilini durdurmaz” hükmünün hukuki açıklıktan uzak bulunduğu belirtilerek bu kuralların Anayasa'nın 2., 9., 13., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4692 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle 2926 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek, Kuruma ait, süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacakların tahsilinde 6183 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanacağı, Kurum'un söz konusu Yasa'nın uygulanmasında Maliye Bakanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanacağı, yetkilerin kullanılmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle tespit edileceği, Yasa'nın uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde çözümleneceği, iş mahkemesine başvurunun alacakların takip ve tahsilini durdurmayaacağı, dava ve icra takibi açılmış olsa bile primlerin ödenmemiş kısmı için gecikme zammı alınacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde Devletin demokratik, lâik, sosyal yapısı belirlenmekte, 36. maddesinde hak arama hürriyeti vurgulanmakta, 125. maddesinde de idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğu ifade edilmektedir.

Devlet, toplumun bir kısım gereksinimlerini karşılayacak hizmetleri merkezi idare içinde yer alan bakanlıklar aracılığı ile yürütür. Görevlerinin özelliği ve önemi nedeniyle bazı bakanlıkların bir kısım ana hizmetleri özel bir yasa ile kurulmuş, kamu tüzelkişiliğini haiz ve hizmet yerinden yönetim kuruluşları olan bakanlık bağlı kuruluşlarına verilmiştir. Bu oluşuma uygun olarak 1479 sayılı Yasa ile kurulan Bağ-Kur, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili kuruluşudur ve devlet adına hizmet yapmaktadır.

Bir kamu kurumu olan Bağ-Kur'un alacakları da kamu hukuku alanına giren alacaklardandır. Dolayısıyla, Kurum alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanmasına ilişkin düzenlemenin alacağın mahiyeti ile bağdaşmadığı iddiası yerinde değildir.

Bağ-Kur, Anayasa'nın devlete yüklediği sosyal güvenlik hakkını sağlamak ödevini yurttaşlardan bir bölümü yönünden yerine getirmek üzere kurulmuş olup, başarısı primlerin zamanında ve eksiksiz ödenmesine bağlıdır.

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporunda, Kurum hizmetlerinin finansmanında prim tahsilatının hayati önemi olduğu, bu nedenle de sigorta primlerinin süresi içinde tahsilini sağlayacak etkin ve yasal önlemlere ihtiyaç bulunduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde sözü edilen “sosyal hukuk devleti”, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlü devlettir. Sosyal güvenlik, sosyal hukuk devleti içerisinde yer alan ve bireylere ekonomik güvence sağlayan, kişileri belli risklere karşı koruma işlevi bulunan kurumlar bütünüdür. Sosyal zarar tehlikelerinin sonuçlarını gidererek bireyleri ekonomik yönden güçlü tutmayı amaçlar.

Bu bağlamda, toplumda bireylere insan onuruna yaraşır asgari geçim düzeyi sağlanması, böylece sosyal adaletin gerçekleşmesine elverişli ortamın yaratılması için primlerin zamanında ödenmesi, prim borçlarına da 6183 sayılı Yasa'ya özgü taksitlendirme ve erteleme olanağı getirilmesi amacıyla yapılan değişikliğin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bir yanı görülmemiştir.

Anayasa'nın 36. maddesiyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliğini taşıması ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisini oluşturmaktadır.

Yapılan değişiklikle, 6183 sayılı Yasa'da yer alan takip ve tahsil usulü Kurum alacakları açısından da geçerli kılınmıştır. Dolayısıyla yasa ile yapılmış bir düzenleme olduğunda duraksanamaz.

İcra İflas Yasasında yer alan “sürelerin uzunluğu”, “takibin her safhasında, muamelelerin tahkik meciine ve hatta umumi mahkemelere intikal etmesinin zaruri bulunması” gibi süreç uzatan uygulamalar 6183 sayılı Yasa'nın gerekçesini oluşturmuştur.

Kamu hukukunda kamu düzeni ve çıkarı söz konusu olup, kişi ve devlet ilişkilerinde devletin üstünlüğü ilkesi benimsenmiştir. Bu bağlamda 6183 sayılı Yasa ile öngörülen cebri icra usulünde devlet lehine kimi ayrıcalıkların bulunması hak arama özgürlüğünü engelleyen düzenlemeler olarak nitelendirilemez.

Anayasa'nın 125. maddesinde idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmektedir.

Ülkemizde, belirli kişilere veya belli tür uyuşmazlıklara bakmak üzere 5521 sayılı Yasa ile ihtisas mahkemesi olarak İş Mahkemeleri kurulmuştur. Bunun 1. maddesinin (B) bendi ile “işçi sigortaları kurumu ile sigortalılar veya yerine kaim olan hak sahipleri arasındaki uyuşmazlıklardan doğan itiraz ve davalara...” iş mahkemelerinde bakılacağı öngörülmüştür.

Kurumun prim ve diğer alacaklarının hesaplanması, sigortalı olma hakkının kazanılması ya da kaydedilmesi, ihbar, kıdem ve kötü niyet tazminatlarından doğan uyuşmazlık sonunda hükmolunan miktarların ve bunlara uygulanacak faiz oranlarının hesaplanması ihtisas ve kendi içinde bütünlük gerektiren konular olması nedeniyle, Bağ-Kur Yasası'nın uygulanmasından doğan bazı uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde, Kurum alacaklarının tahsiline ilişkin uyuşmazlıkların ise idare yargı merciilerince görülmesi biçiminde bir ayrıma olanak vermemektedir. Ayrıca böyle bir düzenlemenin yargılama ekonomisiyle de bağdaşmayacağı açıktır.

Bu nedenle, Kurumun prim ve sair alacaklarının tahsilatından doğan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde çözümlenmesini düzenleyen kuralın Anayasa'nın 125. maddesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

Kural Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 9. ve 13. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V- SONUÇ

26.6.2001 günlü, 4692 sayılı “Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun”un;

A- 1. maddesiyle değiştirilen 2.9.1971 günlü, 1479 sayılı “Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu”nun 53. maddesinin ikinci fıkrası, 24.7.2003 günlü, 4956 sayılı Yasa'nın 27. maddesi ile değiştirildiğinden, KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

Esas Sayısı : 2001/378
Karar Sayısı : 2004/13

B- 2. maddesiyle değiştirilen 17.10.1983 günlü, 2926 sayılı ‘‘Tarımda Kendi Adına ve Hesabına alışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu’’nun 36. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

11.2.2004 gününde OYBİRLİğİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	ye
Mustafa BUMİN	Hařım KILIÇ	Sacit ADALI
ye	ye	ye
Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOğLU	Aysel PEKİNER
ye	ye	ye
Ertuğrul ERSOY	Tülay TUęCU	Ahmet AKYALÇIN
ye	ye	
Mehmet ERTEN	Fazıl SAęLAM	